UNIVERSITETET I OSLO

Norges forskningsråd
Postboks 564
1327 LYSAKER

Dato: 20.08.2026
Deres ref.:
Vår ref.: 26/31440-6

Forskningsrådet- UiOs innspill til ny porteføljeplan for Forsvarsevne, sikkerhet og beredskap

Universitetet i Oslo, UiO, takker for muligheten til å spille inn på Forskningsrådets utkast til ny porteføljeplan for forsvarsevne, sikkerhet og beredskap. Planen er et godt utgangspunkt, men vi har noen hovedinnspill under, og vedlagt kommentarer med forslag til konkret endringer i teksten som kan bidra til å inkludere disse i endelig plan.

- **Styrke betydningen av samordning mellom sivil og militær forskning:** Vi synes det er bra at planen slår fast at sivil og militær forskning må samordnes tett for å utnytte ressursene best mulig og unngå konkurrerende og overlappende aktiviteter. Vi stiller oss veldig positive til at planen tilrettelegger for samarbeid, noe vi tror er nøkkelen til suksess. Mot slutten av dokumentet forslår vi konkrete endringer i teksten for å tydeligere og styrke denne ambisjonen, herunder at vi må bygge på eksisterende investeringer og legge til rette for deling og gjenbruk mellom ulike aktører for raskere vei fra forskning til bruk.

- **Styrke betydningen av fredsbygging og hvordan forskning og innovasjon aktivt kan bidra til fredsbygging.** Det er viktig at porteføljen er tydelig på hva den vil oppnå på lang sikt, dette for å ivareta et helhetlig arbeid. Porteføljeplanen er tydelig på behovet for å styrke beredskap og forsvarsevne, og har flere skisser til hvordan dette kan skje. Det er mindre klart hvordan vi kan styrke sikkerheten og forståelsen for *hva* som skal forsvares. For å oppnå reell og langsiktig trygghet bør det i langt større grad reflekteres over hvordan forskning og innovasjon aktivt kan bidra til å utvide anvendelsesområdet til å gjelde fredsbygging også.

- **Innta og tydeliggjøre relevante bidrag fra andre departementer, eksemplifisert med HOD og motstandsdyktighet.** Vår beredskap er avhengig av sømløst samarbeid og koordinering mellom regioner, sektorer og departementer. Det vil derfor være en fordel om også andre departement, som Helse- og omsorgsdepartementet, ser nytten av å bidra inn i porteføljen for å ivareta helse og medisinsk beredskap. Det er behov for et helhetlig syn, som også er sektoroverskridende. Det er positivt at den nye porteføljeplanen likevel er åpen og skal styrke robusthet, motstandskraft, og evne til å håndtere kriser samtidig som den oppfordrer til forskning som utforsker nye ideer. To nye tiltak under prioritering 2 (motstandsdyktighet) er foreslått.

- **Tydeliggjøre begrunnelse for forskning som vil gi kunnskap om verdikjede og velfungerende forsknings- og innovasjonssystem.** Når det gjelder forskning som skal gi kunnskap om verdikjeder, ønsker vi å rette oppmerksomheten på kritisk nasjonal importavhengighet. Et annet aspekt, som et velfungerende forsknings- og innovasjonssystem er avhengig av, er systematisk datainnsamling i arbeidet med beredskap. God og systematisk datainnsamling vil muliggjøre evaluering, validering og etterprøvbarhet.

Rektor

Postadresse:
Postboks 1072 Blindern
0316 OSLO NO

Besøksadresse:
Problemveien 7,
Lucy Smiths hus
2.etg

E-post: postmottak@uio.no
Nettside: www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

- **Bidra til å unngå dublisering av aktivitet og infrastruktur ved også å ivareta sivile forskningsmiljøer i planen**. Vi ved UiO synes det er bra at porteføljens ambisjon er å få til tverssektorielt samarbeid og at det derfor er svært viktig at porteføljen ivareta de sivile forskningsmiljøene og ikke legger opp til dupliserende aktivitet og infrastruktur.

- **I større grad integrere behovet for humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning i planen.** Vi støtter porteføljeplanens brede fagavgrensning, men mener at planen, slik den er konkretisert i tiltak og prioriteringer, i praksis er tungt vektet mot teknologisk og naturvitenskapelig kunnskapsutvikling. Planen understreker selv at dagens sikkerhetsutfordringer er sammensatte og retter seg mot næringsliv, kritisk infrastruktur, befolkningens tillit og institusjoner. Å forstå og håndtere slike trusler krever kunnskap som i stor grad ligger i samfunnsvitenskapelig forskning. Vi mener porteføljeplanen med fordel kan gjøre denne koblingen mer eksplisitt.

Med hilsen

Ragnhild Hennum
rektor

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter.

Saksbehandler: Vibeke Alm, vibeke.alm@admin.uio.no

Vedlegg - I det følgende foreslås konkrete formuleringer i teksten for å enda tydeligere presisere porteføljeplanens mål og tiltak (nye formuleringer er i *understreket og i kursiv*):

Kommentar: Vi er positive til at porteføljeplanen ser ut til å ha rom for grunnforskning. Dette kan gjøres enda mer eksplisitt.
Utvidet tekst i tiltak under prioritering 1:
«Støtte *langsiktig og grunnleggende* forskning som utforsker og eksperimenterer…»

Kommentar: Porteføljeplanen er preget av anvendt forskning. I et beredskapsperspektiv anser vi det også som svært viktig med både anvendt forskning *og grunnforskning* på sikkerhet, konflikt, og borgerkrig/mellomstatlig krig.
Nytt tiltak under prioritering 1:

> «Støtte grunnleggende forskning som bidrar til en bedre forståelse av den geopolitiske situasjonen og hvilke utfordringer Norge står overfor, samt dynamikker i ulike konflikter.»

Kommentar: Forskningen bør i større grad inkludere demografiske og helsemessige forhold i beredskapsperspektivet, som aldrende befolkning, helse og kognisjon hos nye generasjoner, og befolkningens holdninger – ikke bare atferd
Utvidet tekst under innledningen til prioritering 2:

> *«Forskning er avgjørende for å identifisere sårbarheter og forstå hvordan ansvar, styring og samhandling fungerer i praksis og hvordan teknologi, organisering økonomiske forhold, sosiale og kulturelle faktorer samt befolkningens holdninger, atferd og demografi påvirker motstandsdyktighet.»*

Kommentar: Motstandskraft i befolkningen er et lite utforsket område, spesielt i samfunn som har vært preget av fred og stabilitet. Det mangler oppdatert kunnskap om hvordan samfunn, ledere og enkeltpersoner reagerer og handler i kriser, selv om dette er avgjørende for god beredskap. Informasjon og påvirkning utenfra er én av faktorene som kan ha stor betydning for befolkningens atferd i krisesituasjoner.
Nye tiltak under prioritering 2:

- *«Styrke kunnskapen om hva som kjennetegner robusthet og motstandskraft i en befolkning utsatt for kriser»*
- *«Utvikle metoder for håndtering av krisereaksjoner og skader i innsatspersonell og direkte berørte av alvorlige kriser.»*

Kommentar: Rask innovasjon forutsetter fysisk testkapasitet, og samordning på tvers hindrer at hvert prosjekt bygger sitt eget
Utvidet tekst i kap. 2.3, andre avsnitt:

> «Porteføljestyret vil vurdere hvordan infrastrukturen innenfor porteføljens område utvikler seg, *og legge vekt på delt og gjenbrukbar test- og eksperimenteringsinfrastruktur som flere aktører og prosjekter kan benytte under realistiske forhold, herunder instrumenterte testområder, demonstratorer og digitale tvillinger. Porteføljestyret vil søke å samordne slik infrastruktur på tvers av prosjekter og eventuelle sentre for å unngå dublering og sikre effektiv ressursbruk.»*

Nytt tiltak under prioritering 3:

> *«Legge til rette for delte testfasiliteter og demonstratorer der brukere og utviklere kan prøve ut og validere både tekniske og organisatoriske løsninger under realistiske forhold.»*

Kommentar: Å videreføre tidligere nasjonale og alliertes investeringer gir raskere resultater, og støtter vekten på balanse mellom langsiktighet og akutte behov i den reviderte langtidsplanen for forsvarssektoren.
Siste tiltak under prioritering 3 endres til:

> «Øke kvaliteten, relevansen, innovasjonstakten og hastigheten i omsettingen av

forskningsresultater *til innovasjoner, politikkutvikling, og nye produkter og tjenester, blant annet ved å modne lovende resultater videre mot operativ bruk og ved å bygge på eksisterende nasjonale og alliertes investeringer fremfor å starte fra bunnen av.*»

Kommentar: Det er bra at det under prioritering 3 stilles krav til kunnskapsdeling, men dette kan trekkes lenger og kobles mot prioritering 4. Åpne og modulære løsninger er en form for deling som lar andre bygge videre på det som er utviklet.
Nytt tiltak under prioritering 3:

«Stimulere til åpne og modulære systemarkitekturer og interoperabilitet som gjør det mulig for flere aktører, inkludert små og mellomstore bedrifter, å integrere og validere egne løsninger på felles plattformer og demonstratorer.»

Kommentar: Det er positivt at deltakelse i STO og DIANA nevnes under prioritering 5. Dette kan utvides ytterligere.
Nytt tiltak under prioritering 5:

«Bidra til at norske miljøer deltar i og påvirker relevant standardiserings- og interoperabilitetsarbeid i NATO og EU.»

Kommentar: Planen framhever at ny teknologi skal kunne tas i bruk operativt, men operativ relevans i Norge avhenger av at løsningene fungerer under forholdene her. Dette gjelder mange fagområder, ikke bare enkeltteknologier.
Under kap. 2.1, nest siste avsnitt side 4 foreslås følgende tekst etter setningen som slutter med «ta i bruk ny og banebrytende teknologi, også operativt»:

«*Løsninger må dessuten utvikles og valideres under krevende og realistiske norske forhold, som arktisk klima, store avstander og begrenset tilgang til satellittnavigasjon under vann og på bakken, fordi internasjonalt utviklede løsninger ikke uten videre lar seg overføre.»*

Kommentar: Flerbruk omtales i dag uten eksempler. Noen få konkrete eksempler gjør begrepet lettere å forstå og viser samtidig bredden i feltet. Se forslag til endret tekst:

Setningen i 2.1, nest siste avsnitt side 4, som avsluttes med «identifisere flerbruksmuligheter (dual use), altså teknologi med både sivile og militære anvendelser» suppleres med en setning med konkrete eksempler: *«Eksempler spenner fra romteknologi og halvledere til autonome systemer, kunstig intelligens og humanitær minerydding.»*

Kommentar: For i større grad integrere samfunnsvitenskapelig forskning, foreslås følgende:

- Presiser i kap. 2.1 at samfunnsvitenskapelig forsking er en integrert del av porteføljens fagbrede, på linje med teknologiforskning.
- I mål 1 nevnes indikatorer som er typiske for teknologi og naturvitenskapelig fag, vi foreslår at det inkluderes indikatorer som er relevante for samfunnsvitenskapelig forskning: «*I tillegg vil måloppnåelse vurderes ut fra bidrag til offentlig debatt og politikkutforming på feltet*».
- Under prioritering 1, andre tiltak (Prioritere tverrsektorielt samarbeid og forskning på sammensatte trusler) vi foreslår at det endres til «*Prioritere tverrsektorielt samarbeid og tverrfaglig forskning på sammensatte trusler*»
- Sårbarhet handler om sosial ulikhet, tillit mellom grupper og institusjonelle forhold, ikke bare individuell atferd. Under prioritering 2 (Forskning er avgjørende for å identifisere sårbarheter og forstå hvordan ansvar, styring og samhandling fungerer i praksis og hvordan teknologi, organisering og befolkningens atferd påvirker motstandsdyktighet) foreslår vi at det endres til «*Forskning er avgjørende for å*

identifisere sårbarheter og forstå hvordan ansvar, styring og samhandling fungerer i praksis og hvordan teknologi, organisering, økonomiske forhold samt sosiale og kulturelle faktorer påvirker motstandsdyktighet»

- Totalberedskapsmeldingen (Meld. St. 9 (2024–2025) eksplisitt omtaler «Styrke forsyningssikkerheten, herunder matsikkerheten» og «Styrke digital motstandskraft og nasjonal kontroll over kritisk infrastruktur og strategisk viktige virksomheter, naturressurser, eiendom og verdier» som to av syv strategiske prioriteringer for regjeringens arbeid med sikkerhet og beredskap. Disse to mangler i planen for porteføljen og vi mener at de bør nevnes spesifikk i tiltakene under prioritering 2:
    - *Styrke kunnskap om forsyningssikkerhet, herunder matsikkerhet*
    - *Styrke kunnskap om digital motstandskraft og nasjonal kontroll over kritisk infrastruktur og strategisk viktige virksomheter, naturressurser, eiendom og verdier.*
- I et totalberedskapsperspektiv er fremvoksende smittsomme sykdommer og pandemier en eksistensiell risiko mot samfunnssikkerheten og ikke bare et isolert helseproblem. Vi foreslår et spesifikt tiltak under prioritering 2:
    - *Styrke kunnskap om hvordan pandemier store utbrudd og menneskeligskapt helsetrusler påvirker kritisk infrastruktur, økonomi og forsyningslinjer.*